

Summary

The article is devoted to the determination of special features of imaging the city in the prose by O. Slisarenko. Most prosaic works by O. Slisarenko present the opposition the city / country, examined by the author from different sides. On the contrast to the country which symbolizes rest and constancy, a city is shown by the author as a chaotic space. The reflection of the urbanizational processes and related to them problems and their influence on human and social life in O. Slisarenko's prose are studied in the work.

Keywords: prose, chronotope, futurism, city, urbanization, opposition "city / country", symbol.

УДК 821.161.2–1.09

Лапко О.А.,
кандидат філологічних наук,
Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка

ОПОЗИЦІЯ “СЕЛО / МІСТО” В ОРГАНІЗАЦІЇ ХУДОЖНЬОГО ПРОСТОРУ ЛІРИЧНИХ ТВОРІВ ТОДОСЯ ОСЬМАЧКИ

Просторово-часові характеристики є обов'язковим атрибутом художньої реальності. Літературний твір, репрезентуючи певну модель світу, неодмінно подає більше чи менше деталізований образ простору-часу [5, 31; 6, 312]. Необхідно наголосити на тому, що функція художнього часу і художнього простору виходить за межі звичайного конструювання художньої реальності, інакше кажучи, вони не лише вибудовують систему координат, у якій розгортається зображувана подія, але й утворюють “образні форми, у яких може здійснювати свій рух думка митця” [23, 54]. Позначена авторською суб'єктивністю, модель просторово-часового континууму оприявнює певний погляд на зображуване, стає значущою складовою концептуальної картини світу, втіленої у творі [3, 60]. Просторові й часові характеристики, пропущені крізь призму суб'єкта вислову, осмислюються в системі ціннісних координат, і, таким чином, відбувається їх семантизація. Аксіологічне осмислення просторових об'єктів, які потрапляють до поля зору суб'єкта свідомості, значущі для нього часові орієнтири, застосовані засоби фіксації часу, а також специфіка структурування часу і простору в сукупності формують суб'єктивовану просторово-часову модель.

Поезії Т. Осьмачки належать до числа творів, де “просторова модель світу стає організуючим елементом, навколо якого вибудовуються й непросторові його характеристики” [11, 269], тобто просторові відношення, зокрема просторові опозиції, набуваючи “непросторової” семантики, стають основою художнього моделювання дійсності, значущими елементами художньої картини світу. Ця особливість не залишається поза увагою дослідників, однак у літературознавчих студіях зафіксовані лише окремі спостереження над функціонуванням просторових опозицій у поезії Т. Осьмачки. Той факт, що у творах митця світ села і світ міста пов'язані антитетичними відношеннями, констатують автори як літературно-критичних відгуків, датованих 20-ми роками (Т. Масенко [10, 244], В. Чапля [25, 36], Г. Костюк [7, 72]), так і сучасних досліджень творчості письменника (В. Пахаренко

[22, 19], В. Барчан [2, 59], Н. Зборовська [4, 15], Н. Лисенко [9, 130]). У річищі дослідження експресіоністичних тенденцій С. Маринкевич, виявляючи особливості художнього осмислення урбаністичного простору в поезії Т. Осьмачки, унаочнює антитетичність зображеного світу, репрезентовану опозицією “село / місто” [12]. С. Чернюк зауважує протиставлення України і Росії в ранній поезії “Пісня з півночі” та України і “німої чужини” у віршах, написаних в еміграції [26, 67]. Разом із тим залишаються невиявленими загальні закономірності семантизації просторових опозицій у ліричних творах Т. Осьмачки. Отже, постає потреба побудувати модель просторової організації художнього світу його лірики, яка б дозволила з'ясувати особливості функціонування опозицій. Це, на нашу думку, сприятиме цілісному розумінню всього творчого доробку митця.

Художній простір ліричного суб'єкта Т. Осьмачки дуже часто членується за принципом протиставлення “близького” й “далекого”, а семантизація цієї антитези відбувається відповідно до однієї з типових схем, указаних Ю. Лотманом: перший компонент ототожнюється зі своїм, зрозумілим, тоді як другий – з чужим, незрозумілим [11, 267]. Таким чином, простір ліричного суб'єкта в поезії Т. Осьмачки розпадається на “свій” і “чужий”.

Просторова опозиція “своє / чуже” має найбільш узагальнений вигляд у фольклорній стилізації “Пісня” (“Кинув чумак село рідне”). Ліричний оповідач цієї поезії наголошує на тому, що рух зі “свого” (“село рідне”) до “чужого” простору (туди, “де обрій з небом злився”) є небезпечним (“так знаходили й неволю”) [16, 74]. Варіантами просторової опозиції “своє / чуже” у ліриці Т. Осьмачки виступають протиставлення, які набувають соціального, соціально-політичного або національного змісту: “село / місто”, “батьківщина / чужина” (з різновидами цієї антитези “Україна / Росія”, “Україна / простір еміграції”). Зауважимо, що той чи інший варіант окресленої опозиції актуалізується на певному етапі творчої біографії митця. Художній простір епічних і ліро-епічних творів Т. Осьмачки у його макровимірі теж структурується за принципом протиставлення “свого” і “чужого”, що, як і в ліриці, конкретизується в опозиції “село / місто” (поема “Міщани”), але найчастіше – “Україна / Росія” (або, швидше, “Україна / Москва” чи “Україна / Московщина”). Останнє протиставлення не тільки разом з іншими опозиціями вибудовує структурну основу повісті “Ротонда душогубців” [4, 48], а й, на нашу думку, визначає специфіку художнього простору усієї повістєвої прози Т. Осьмачки та поем “Дума про Зінька Самгородського” і “Поет”. Оскільки обсяг статті не дає змоги дослідити всі зазначені варіанти антитетичних відношень, оберемо для аналізу один із них. Мета нашої роботи полягає у спробі розглянути опозицію “село / місто” крізь призму її аксіологічного осмислення ліричним суб'єктом.

Протиставлення “село / місто” виявляється передусім у віршах, створених протягом 20–30-х років. З погляду біографічного часу ліричного героя цих поезій місто є простором його теперішнього, а з селом пов'язується минуле, проте він у той чи інший спосіб наголошує на своїй приналежності до цього простору. У вірші “Дорогому вчителю С.В. Васильченкові” засобом формального вираження суб'єкта

мовлення є займенник “ми”, оскільки ліричний суб'єкт ідентифікує себе з селянською спільнотою (точніше, з одним із поколінь, з селянською молоддю) [14, 35]. Рух ліричного героя поезій “Лист”, “Пам'яті Франка”, “Шкура” відбувається (точніше сказати, відбувся, оскільки цей епізод його біографії або виноситься за часові межі зображення, або подається ретроспективно) у напрямку від “свого” до “чужого” (наприклад у вірші “Пам'яті Франка”: “Ішов я від батька з глухого села / У город далекий полями...” [17, 11]). Носій ліричного переживання, долаючи межу між “своїм” і “чужим”, хронологічно віддаляється від “близького” простору, а отже, світ села співвідноситься з його минулим.

Ліричний герой вірша “Лист” сприймає середовище свого перебування індивідуально – образ міста виконує тут здебільшого інформативну функцію. Світ міста виступає лише нейтральним тлом ліричного переживання, причому не дістає деталізованого зображення, а реконструюється за допомогою кількох локативних маркерів, що співвідносять художній простір поезії з реальним простором Києва. Проте село, постраждале від стихій і неврожаю, змальовано з надзвичайною експресією:

*... і села викотили жаль
на давній шлях.
По тім шляху пили курять
на цвинтарі –
вози то з мертвими риплять,
як журавлі <...> [20, 37–38].*

Події, що відбуваються у “своєму” просторі, спричинюють болісні переживання ліричного героя, пов'язані з усвідомленням власного безсилля: “Я-ж тільки й можу, що від мук / тут закричать!” [20, 38]. Місто не асимілює ліричного суб'єкта, який продовжує осмислювати село як “свій” простір. Зауважимо, що образ села в ліричних творах Т.Осьмачки формується локативними засобами з узагальненою семантикою (тобто “своїм” простором тут виступає українське село як таке, позбавлене географічної конкретики).

У поезії “Пам'яті Франка” носій ліричного переживання постає людиною, що так само належить “своєму” простору і не пориває зв'язку з ним, перебуваючи в іншому середовищі. Рух ліричного героя від “свого” позначений відчуттям тривожності й болісними переживаннями, відтвореними за допомогою психофізіологічного паралелізму: “І билося серце тривожно мені, / І груди боліли від жалю <...>” [17, 11]. Місто, окреслене кількома деталями (“кований брук”, “цеглові вали”), не виступає в оцінці ліричного суб'єкта відверто ворожим, однак ліричний монолог містить окремі фрази, які вказують на відчуття дискомфорту й відчуженості (наприклад: “Бо зараз, коли я самотній іду...” [17, 12]). Урбаністичний простір не здатний відновити душевну рівновагу ліричного героя, життєву наснагу йому дає не місто – світ його теперішнього, а хоча б тимчасове повернення до поля, ріллі, тобто до “свого”:

*За місто біжу я, у степ, до ріллі:
До скиби вклякаю... давлю до губів
Холоднуню грудку од ранку... [17, 13].*

Зображення міста у поезії Т. Осьмачки “Не можу пригадать, кого я ждав” характеризується більшою – порівняно з іншими його творами – деталізацією завдяки мікрообразам, які відбивають типові прикмети міського простору (наприклад: “Авта летіли з вулиць вдалину / і на людей куріли димом” [17, 24]). Один із його атрибутів – трамвайне колесо – асоціюється у свідомості ліричного героя з невблаганним фатумом і холодною байдужістю всесвіту (дещо схожий образ говорить про усвідомлення ліричним суб'єктом непривітності й навіть ворожості міського – “чужого” – простору у вірші “До Стефаніка”: “Клекотять автомобілі / Та об тумби б'ють колесами, / І селянські на камінні / Давлять душі, наче пресами <...>” [21, 47]). У поезії “Не можу пригадать, кого я ждав” урбаністичний простір є тлом найбільш болючих, найбільш драматичних переживань – розпачу, пов'язаного з усвідомленням людської приреченості, самотності, залежності від чиеїсь невідомої волі, конечності людського життя. Свідомість ліричного героя вірша “Під Київ старий” наділяє місто властивостями простору, який не приймає людину, змушуючи переживати муки самотності, страждати від своєї відчуженості “в людському плину” (“Шукаю вночі я, шукаю і вдень / У місті великому серця, / ...Благаю хоч крихітку – серця” [18, 144]). Усвідомлення міста як не просто чужого, але й ворожого, агресивного середовища, що прирікає людину на самотність й у житті, і в смерті, певною мірою вмотивовує вибух розпачу, відтворений у вірші “My soul is dark”:

<i>Мене ти, думо, залишила, як невтишиме в сповитку, перед парадними дверима ридає без відгласу на брук, аж поки пси криві почують, і не потягнуть у рови,</i>	<i>де мої сестри з сіл ночують, що ласку, юність продали, – і у помиях там і смітті покинуть кості мої тліть... Ніколи верби верховіттям з полів не прийдуть їм шуміть [17, 20].</i>
--	--

Агресивність “чужого” світу дістає втілення в образі псів, що (разом з образом вовків) у творах Т. Осьмачки належить до асоціативного поля поняття “смерть” (“Труни у гаях”, “Забутий”, “Дезертир”, “Пісня з півночі”). Як бачимо, у реальний хронотоп поезії увіходять мікрообрази, властиві узагальненому часопростору, а саме катастрофічному “теперішньому” [докладно про нього див.: 8]. Ліричний герой поезії “My soul is dark”, наголошуючи на спорідненості з іншими вихідцями зі “свого” – сільського – простору (“мої сестри з сіл”), усвідомлює не лише себе, а й будь-яку людину зі “свого” середовища приреченою. Так у поезії Т. Осьмачки “поступово вимальовується психологічний комплекс жертви міста” [13, 221]. У вірші “Шкура” опозиція “село / місто” набирає не лише соціального, а й політичного змісту. Зображення чужого середовища набуває тут виразної негативної конотації:

*Із хатини тії, що в гаю,
свої двері в поріг увалила,
туди юність приніс я свою,
де з Губкому, неначе на вилах,
висне шкура мужицька в крові <...> [15, 270].*

Асоціативний образ “шкура мужицька в крові” – “червоний прапор” є у творі основним засобом вираження як політичної інвективи, так і емоції-домінанти (гніву) ліричного героя.

В індивідуальному вимірі ліричного героя Т. Осьмачки місто є простором, із яким пов'язується втрата внутрішньої гармонії, душевної рівноваги. Цей стан носія ліричного переживання знаходить вираження в асоціативному образі темряви, тіні (“Сучасне місто лжеязиче / мій дух відкинуло у тінь <...>” [18, 144]), що виноситься на початок тексту, потрапляючи у так звану “сильну” позицію [див.: 1, 24], а отже, відтворює емоцію-домінанту ліричного суб'єкта. У поезіях Т. Осьмачки “Сучасне місто лжеязиче” і “Шкура” зафіксовано зворотний рух носія ліричного переживання відносно “свого” / “чужого” простору (“з городів / мене гонять, мов пса, за пороги” (“Шкура”) [15, 271]). Відторгнений містом, остаточно знесилений протистоянням “чужому” середовищу, ліричний герой, навіть повернувшись до “свого”, відчуває дискомфорт, бажання усамітнитися, вибороти нікому не доступний простір: “А я сьогодні, я вже нині / Жадаю плакати... / Деся у захованій долині / І від столиці, і від сіл” [18, 145] (“Сучасне місто лжеязиче”). Ворожість “чужого” міста породжує відповідну емоційну реакцію ліричного героя, протидію, яка реалізується у гнівному прагненні “місто заклясти”.

Просторова опозиція “село / місто” присутня і в організації міфологізованого хронотопу поезій Т. Осьмачки із суб'єктної сфери ліричного оповідача або ліричного “я”. Так, вірш “Труни у гаях” змальовує місто осередком деструктивних сил, які саме від нього розпочинають експансію простору. Вони дістають втілення в анімалістичних образах – атрибутах катастрофічного часу (кажани, сичі). Якщо місто дає пристановище деструктивним силам, то село виступає в ролі жертви (“У селах усе гине, як в мішках” [20, 62]). Експансія, вектор якої спрямовано від міста до села, переноситься в історичний час. Уже в першому опублікованому творі Т. Осьмачки – вірші “Село спить” – сільський простір виступає об'єктом дії руйнівних сил, які зачіпають і духовний вимір (“Лазять по селах скрізь люде ледачі, / І стелється дим над Дніпром”; “Люде справляють бенкет божевільний / на попелі димних руїн” [цит. за вид.: 27, 112–113]). Якщо в цьому творі суб'єкт деструктивного впливу не дістає чіткої просторової локалізації, то в поезії “Деспотам” саме місто виступає відправною точкою руху, що несе смертельну небезпеку (“іде Денікін з міста, а за ним чорно війська”; “котяться гармати в селища” [17, 26]). Такому потрактуванню міста як джерела агресії відповідають образи селян в урбаністичному просторі; “похилені”, “понури”, вони “ідуть оточені <...> густими жалами заліз” [17, 27]. Ворожість міста усвідомлюється ліричним суб'єктом поезії “До Стефаніка”, що виражається, як і в попередньому випадку, через образи селян, яких гнітить “доля люта”, вимушуючи перебувати в “чужому” середовищі (“Нахиляються селяни, / Всі з благаючими рухами...”; вони “крізь невимовний острах / Праці просять там на камені”; “ждуть і ждуть вони понури” [21, 46–48]). Протистояння села місту мислиться вже вирішеним, перевага останнього не викликає сумнівів, оскільки людині з селянського світу суджено бути поневоленою

(і не лише фізично) або загинути (“впадеш під кригу ланцюгів, / співаючи присмаглими устами / чужих пісень із городів” (“Деспотам”) [17, 29]). Ліричний суб'єкт вірша “Скарга” – твору з вираженим політичним підтекстом – уявляє місто осередком “деспотів”, “Що узяли над вами владу підступом” [19, 6]. Усвідомлення того, що експансія, розпочата деструктивними силами “чужого” простору, відбувається й у духовному вимірі (адже підвладні “деспотам” постають вже як “слуги чорні Торквемади”), стає причиною гніву, обурення, надзвичайної схвильованості, стривоженості носія ліричного переживання, а передбачення стрімкого, катастрофічного розвитку подій породжує душевні страждання:

*Я знаю це... Хвостаті і стожалі думи
Гарячий мозок підняли в логві із дна,
Із його кров'ю ринуть безнастанно струми
На розрух і грядущі времена!* (“Скарга”) [19, 6].

Зіставлення творів Т. Осьмачки, де в ролі суб'єктів мовлення виступають ліричний герой та ліричне “я”, унаочнює співвіднесеність індивідуальної долі ліричного суб'єкта з долею селянського світу, приналежність до якого він декларує в той чи інший спосіб. Отже, відношення між компонентами опозиції “село / місто” осмислюються ліричним суб'єктом в індивідуально-особистісному й соціальному або соціально-політичному вимірах здебільшого як експансія ворожих, агресивних сил, розширення “чужого” простору й руйнація “свого”, що супроводжується відповідним емоційним комплексом (стривоженість, відчай, гнів, відчуття безсилля, відчуженості, самотності, душевного дискомфорту). Негативні конотації образу міста в ліриці Т. Осьмачки відбивають специфіку сприйняття урбаністичного простору українською поезією [докладно про це див.: 24, 78–79].

Аналіз поезій, художній світ яких організується за принципом антитези “село / місто”, оприявнює типову для Т. Осьмачки схему аксіологічного осмислення структури простору. У плані біографічного часу носія ліричного переживання “своє” середовище співвідноситься з минулим, але ніколи – з майбутнім, а отже, емоційна домінанта ліричного суб'єкта визначається перебуванням у “чужому” просторі, усвідомленням дегармонізації, руйнування “свого”, тотальним неприйняттям “чужого” світу, а відтак – неможливістю адаптуватися в ньому, що породжує специфічний настроєвий комплекс. Таким чином, у ліриці Т. Осьмачки просторова опозиція “село / місто” опосередковує трагедію втрати (або руйнації) “свого” простору, яку переживає ліричний суб'єкт.

Література

1. Арнольд И. Значение сильной позиции для интерпретации художественного текста / И. В. Арнольд // Иностранный язык в школе. – 1978. – № 4. – С. 23–31.
2. Барчан В. Тема України в ліриці Т. Осьмачки / В. В. Барчан // Науковий вісник Ужгородського університету. – Ужгород, 1998. – Вип. 3. – С. 56–65. – (Серія : філологічна).
3. Богданова И. К проблеме разграничения понятий художественного пространства и топоса / И. Богданова // Вісник Черкаського університету. – Черкаси, 2001. – Вип. 25. – С. 60–66. – (Серія : філологічні науки).

4. Зборовська Н. “Танцююча зірка” Тодося Осьмачки / Н. Зборовська. – К. : МСП “Козаки”, 1996. – 64 с.
5. Каган М. Пространство и время в искусстве как проблема эстетической науки / М. С. Каган // Ритм, пространство и время в литературе и искусстве / [отв. ред. Б. Ф. Егоров]. – Л., 1974. – С. 29–35.
6. Козлов Р. Драматургічний художній час, простір і хронотоп / Роман Козлов // Наукові записки Харківського державного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2000. – Вип. 1(25). – С. 312–318. – (Серія : літературознавство).
7. Костюк Г. Від “Кручі” до “Клекоту” / Гр. Костюк // Молодняк. – 1929. – № 6. – С. 62–73.
8. Лапко О. Специфіка узагальненого часопростору в ліриці Тодося Осьмачки / О. А. Лапко // Слобожанщина : літературний вимір : зб. наук. праць. – Луганськ : Альма-матер, 2006. – Вип. IV. – С. 222–231.
9. Лисенко Н. Метафора і символ у поетичному ідіостилі Тодося Осьмачки : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Лисенко Наталя Олександрівна. – Х., 2003. – 192 с.
10. Лист Т. Масенка до О. Кундзіча // Літературний ярмарок. – 1929. – № 10. – С. 236–249.
11. Лотман Ю. Структура художественного текста / Ю. М. Лотман. – М. : Искусство, 1970. – 384 с.
12. Маринкевич С. Сильові доміанти поезії Тодося Осьмачки : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / С. М. Маринкевич. – Дніпропетровськ, 2003. – 181 с.
13. Маринкевич С. Урбаністичні мотиви та своєрідність їх інтерпретації в поезії Тодося Осьмачки / С. Маринкевич // Наукові записки. – Тернопіль : ТДПУ, 1999. – Вип. IV. – С. 218–226. – (Серія : літературознавство).
14. Осьмачка Т. Дорогому вчителю С. В. Васильченкові (на ювілей) / Тодось Осьмачка // Життя й Революція. – 1929. – № 2. – С. 35.
15. Осьмачка Т. Из-под світу : [поетичні твори] / Т. Осьмачка. – Нью-Йорк : Укр. Вільна Академія Наук, 1954. – 317 с.
16. Осьмачка Т. Кितिці часу (1943–1948) / Т. Осьмачка. – Новий Ульм : Укр. вісті, 1953. – 132 с.
17. Осьмачка Т. Клекіт : [поезії : книжка третя] / Т. Осьмачка. – К. : Маса, 1929. – 70 с.
18. Осьмачка Т. Поезії / Т. С. Осьмачка. – К. : Рад. письменник, 1991. – 252 с. – (Бібліотека поета).
19. Осьмачка Т. Скарга. На зрубаній акації. Повнота / Тодось Осьмачка // Наші дні. – 1942. – № 7. – С. 6.
20. Осьмачка Т. Скитські вогні : поезії / Т. Осьмачка. – [Б. м.] : ДВУ, 1925. – 93 с.
21. Осьмачка Т. Сучасникам : поезії / Тодось Осьмачка. – Краків ; Львів : Укр. вид-во, 1943. – 100 с.
22. Пахаренко В. Збірка Т. Осьмачки “Клекіт” у духовному контексті її доби / В. І. Пахаренко // Творчість і доля Т. С. Осьмачки в контексті українського письменства ХХ століття : матеріали Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження Т. С. Осьмачки ; [11–13 травня 1995 року]. – Черкаси, 1995. – С. 19–21.
23. Селиванов В. Пространство и время как средства выражения и формы мышления в искусстве / В. С. Селиванов // Пространство и время в искусстве : межвуз. зб. науч. тр. – Л., 1988. – С. 46–55.
24. Соловей Е. Дискурс міста в українській поезії / Е. Соловей // Матеріали V конгресу Міжнародної асоціації україністів : літературознавство / [упоряд. і відп. ред. О. Мишанич]. – Чернівці : Рута, 2003. – Кн. 1. – С. 78–83.
25. Чапля В. Його душа похмура... (Про творчість Тодося Осьмачки) / В. Чапля // Критика. – 1929. – № 9. – С. 29–37.
26. Чернюк С. Образ духовної України в творчості Тодося Осьмачки / С. Чернюк // Слово і Час. – 2001. – № 3. – С. 65–72.

27. Чернюк С. Поезія Тодося Осьмачки: від образу до символу (на матеріалі одного твору) / С. Чернюк // Літературознавчі обрії : праці молодих учених України. – К., 2001. – Вип. 2. – С. 111–114.

Анотація

У статті вивчаються особливості структури художнього простору в поезії Т. Осьмачки. Авторка досліджує опозицію “своє / чуже”, яка є одним із найголовніших принципів організації художнього простору у творах Т. Осьмачки. У статті пропонується аналіз одного з варіантів цього протиставлення – опозиції “село / місто”; розглядаються найважливіші засоби її вираження. Поезія Т. Осьмачки осмислюється в її формально-змістовій єдності, як художня система.

Ключові слова: художній простір, бінарна опозиція, образ міста.

Аннотация

В статье изучаются особенности структуры художественного пространства в поэзии Т. Осьмачки. Автор исследует оппозицию “свое / чужое”, которая является одним из главных принципов организации художественного пространства в произведениях Т. Осьмачки. В статье представлен анализ одного из вариантов этого противопоставления – оппозиции “село / город”; рассматриваются основные средства ее выражения. Поэзия Т. Осьмачки осмысливается в ее формально-содержательном единстве, как художественная система.

Ключевые слова: художественное пространство, бинарная оппозиция, образ города.

Summary

In the article peculiarities of the structure of artistic space in T. Osmachka's poetry is studied. The author researches the opposition “native / strange” as one of the main principles of organization of the artistic space in T. Osmachka's works. The article includes the analysis of one of its variants, namely the opposition “village / town”. The important ways of its expression are considered. T. Osmachka's poetry is interpreted as a formal-substantial unity, as an artistic system.

Keywords: the artistic space, the binary opposition, the image of town.

УДК 82–3“19”1950–1980 pp. (477.6)

Бондаренко О.О.,

фахівець редакційно-видавничого відділу,
Інститут проблем штучного інтелекту МОН і НАН України

ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ ПРОСТОРОВОЇ ДИХОТОМІЇ “МІСТО / СЕЛО” У ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ ДОНБАСУ 1950–1980-Х РР.

Протягом ХХ століття письменники, спостерігаючи неспинний розвиток промисловості та глобальну урбанізацію, намагалися всіляко осмислити ці процеси та місце людини в них, тому ми маємо достатньо великий масив літератури, присвяченої місту, який на сьогодні ще достатньо не досліджений. Зокрема малодослідженими в цьому плані залишаються твори так званого “соцреалістичного періоду”, що на довгий час отримали тавро маловартісних і заангажованих, часто несправедливо були виключені з загальноукраїнського літературного контексту. Проблема урбанізації присвячували твори письменники всіх без винятку регіонів України, хоча, звичайно, рівень зацікавлення письменників проблемами міста вищий